

TÜRKİYE TÜRKÇESİ AĞIZLARINDA KULLANILAN *BERENARI* ~ *BEREDARI* KELİMESİNİN ETİMOLOJİSİ VE KARŞI- LADIĞI ANLAMLAR

Öz: Bu çalışmada, Orta ve Batı Anadolu ağızlarında kullanılan *berenari* ~ *berejari* kelimesinin etimolojisi ve karşıladığı kavramlar incelenmiştir. *Derleme Sözlüğü*'nde yirmi civarında değişikliği bulunan kelimenin, derleme yeri olarak Afyon, Uşak, Kütahya, Manisa, Bilecik, Bursa, Burdur, Aydın, Eskişehir, Konya, Ankara, İzmir, Niğde, Çanakkale, Muğla illeri gösterilmiştir. *Derleme Sözlüğü*'nde *berenari* ile ilgili hiç örnek bağlam yoktur. Bu durum kelimenin anlamını bütünüyle tespit etmeyi zorlaştırılmaktadır. Bu sebeple, Anadolu ağızlarından derlenen mevcut metin yayınları taranmıştır. Böylece kelimenin bağlamsal anlamları ortaya konmuştur. Kelime, *Derleme Sözlüğü*'nde şöyle böyle, orta derecede, az çok, oldukça, biraz, üstünkörü anlamlarıyla kayıtlıdır. Taranan metinlerde tespit edilen anlamlar şu şekildedir: az çok, biraz, şöyle böyle, eskiye göre biraz daha iyi, iyi kötü, idare edecek kadar, orta hâlli ne az ne çok, ne iyi ne kötü, kötü duruma göre biraz daha iyi, bir nebze daha iyi, sıradan. *Berenari*'nin köken olarak iki karşıt anlamlı kelimeden oluşan bir ikilemeden (*beri anarı*) geliştiği düşünülmektedir. Kelime, anlam açısından temsil ettiği ikileme türünün özelliklerini yansıtmaktadır. Karşıt anlamlı kelimeler, ikileme oluşturduğu zaman iki karşıt kavram arasındaki sınırları belirler. Bu sınırlar bazen iki kavram arasındaki her şeyi kapsar bazen de iki kavram arasındaki bir yeri işaret eder. *Berenari* ikilemesinin tespit edilen anlamlarına bakıldığında zaman ağırlıklı olarak *ortalama* anlamı ön plana çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Türkçesi Ağızları, *Berenari*, Zıt Anamlı İkileme.

Etymology and Meanings of the Word *Berenari* ~ *Berejari* Used in Turkish Dialects

Abstract: In this study, the etymology and the concepts of the word *berenari* ~ *berejari* which is used in central and western Anatolian dialects are examined. Afyon, Uşak, Kutahya, Manisa, Bilecik, Bursa, Burdur, Aydın, Eskişehir, Konya, Ankara, İzmir, Niğde, Çanakkale, Muğla provinces are shown as compilation places of the word, which has around twenty variants in the *Compilation Dictionary (Derleme Sözlüğü)*. There are no sample contexts about *berenari* in the *Compilation Dictionary*. This situation makes it difficult to determine the meaning of the word entirely. For this reason, existing text publications compiled from Turkish dialects have been scanned. Thus, the contextual meanings of the word have been revealed. The word is recorded in the *Compilation Dictionary* with the meanings of so so, reasonably, more or less, quite, some, superficial. The meanings found in the scanned texts are as follows: more or less, some, so so, a little better than before, somehow, enough to go on with, tolerable, moderate, tolerable, neither good nor bad, a little better than in a bad situation, a little better, ordinary. It is thought that *berenari* developed from a reduplication (*beri anarı*) consisting of two antonyms originally. In terms of meaning, the word reflects the characteristics of the reduplication type it represents. Antonyms point out the boundaries between two opposite concepts when they form a reduplication. These boundaries sometimes cover everything between the two concepts, and sometimes point out a place in the middle of the two concepts. Regarding the identified meanings of the *berenari* reduplication, *average* becomes more common as its meaning.

Keywords: Turkish Dialects, *Berenari*, Antonym Reduplication

TÜRK LÜK BİLİMİ ARAŞTIRMALARI
JOURNAL OF TURKOLOGY RESEARCH
51. SAYI / VOLUME
2022-BAHAR / SPRING

Sorumlu Yazar Corresponding Author

Dr. Öğr. Üyesi
Fatih Numan KÜÇÜKBALLI

Selçuk Üni.
Edebiyat Fak.
Türk Dili ve Edebiyatı Böl.

fatihnumankb@gmail.com

ORCID: 0000-0003-4319-7299

Gönderim Tarihi
Received
06.12.2021

Kabul Tarihi
Accepted
17.03.2022

Atf
Citation

Küçükballı, Fatih Numan. "Türkiye Türkçesi Ağızlarında Kullanılan *Berenari* ~ *Berejari* Kelimesinin Etimolojisi ve Karşıladığı Anlamlar." *Türklük Bilimi Araştırmaları*, no. 51, 2022, ss. 119-136.

ARAŞTIRMA MAKALESİ
RESEARCH ARTICLE

1. Giriş

Türkiye Türkçesindeki kelimeler, kullanım alanı açısından genel olarak ölçünlü dil ve ağızlar olmak üzere iki farklı boyutta değerlendirilmektedir. Ölçünlü dildeki kelimelerin kapsamı ve karşıladığı anlamlar, yazı diliyle oluşturulan metinlerden hareketle büyük oranda belirlenmiştir. Ağızlardaki kelime sayısı ve bu kelimelerin anlamlarının tamamıyla belirlenmesi şu an için mümkün görünmemektedir. Türkiye Türkçesi ağızlarının söz varlığı üzerine en kapsamlı çalışma olan *Derleme Sözlüğü*'nün (DS) yayınlanmasından bu yana, söz konusu sözlüğe katkı mahiyetinde çok sayıda çalışma yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir. Bu durum hem ağızlardaki derlenmiş kelime sayısının artmasını hem de *Derleme Sözlüğü*'ndeki mevcut anlamların genişletilmesini sağlamaktadır. Örneğin, bir kelime *Derleme Sözlüğü*'nde tek tanıklı olarak karşımıza çıkabilirken yeni derlemelerle birlikte farklı değişkeleri ve yeni anlamları tespit edilebilmektedir.

Ağızlar ve ölçünlü dildeki kelimeler köken bilimi incelemeleri bakımından karşılaştırıldığında, ölçünlü dildeki kelimelerin köken incelemelerinde büyük oranda tamamlandığı görülecektir. Ancak ağızlarda çok sayıda kelime bu hususta hâlâ incelenmeyi beklemektedir. Bunlardan biri de *berenarı~bereñarı*¹ kelimesidir.

Türkçe Sözlük'ün son baskısında halk ağızında kaydıyla *berenarı* şeklinde yer alan kelimenin anlamı “şöyle böyle, az çok, biraz, oldukça” olarak verilmiştir. Aynı kelime *Derleme Sözlüğü*'nde *berenarı*, *bereñarı*, *beréñarı*, *becenarı*, *belanarı*, *belenağrı*, *beleñarı*, *benañrı*, *benarî*, *benenağrı*, *beñerarı*, *beragarı*, *beregari*, *beranara*, *berenağrı*, *bereñara*, *berenaran*, *berenarın*, *bireñarı* şeklinde yirmi civarında değişkesiyle yer almaktadır. Anlamı “şöyle böyle, orta derecede, az çok, oldukça, biraz, üstünkörü” şeklindedir. Derleme yeri olarak Afyon, Uşak, Kütahya, Manisa, Bilecik, Bursa, Burdur, Aydın, Eskişehir, Konya, Ankara, İzmir, Niğde, Çanakkale, Muğla bölgeleri gösterilmiştir.

Derleme Sözlüğü'nde *bereñarı* ile ilgili örnek bağlam olmadığı için kelimenin anlamının ve görevlerinin tespiti zor olmaktadır. Batı Anadolu ağızlarında kullanıldığı düşünülen kelimenin tam anlamını verebilmek için kökenine dair bilgilerimizin olması gerekmektedir. Kelimenin köken bilgisiyle ilgili bilgiler verildikten sonra Türkiye Türkçesi ağızlarıyla ilgili çalışmalarda tespit edilen bağlamlardan hareketle *bereñarı*'nın anlamları ortaya konacaktır.

¹ Başlıkta kelimenin *berenarı ~ bereñarı* şeklinde en çok kullanılan iki değişkesi kullanılmıştı. Çalışmanın devamında kolaylık açısından sadece *berenarı* şekli tercih edilecektir.

2. Kelimenin Etimolojisi

Türkiye Türkçesi ağızlarında yaygın olarak *berenarı* ve *bereñarı* değişkeleri kullanılan bu kelimenin, köken itibarıyla *beri* ve *añarı* şeklinde karşıt anlamlı iki kelimenin birleşiminden oluşan bir ikileme olduğu düşünlmektedir. Yapısı itibarıyla birleşik kelimedir. İkilemeyi oluşturan unsurların kelime türü olarak aynı olması kuralına da uygundur. Her ikisi yön zarfıdır. Yapının gelişimi şu şekilde açıklanabilir: Ünlüyle biten *berü*, ünlüyle başlayan *añarı* ile art arda gelince ünlü çatışması olayı yaşanmış ve *berü añarı* > *ber añarı* > *bereñarı* şeklinde fonetik gelişimlerin olduğu söylenebilir.

İkilemeyi oluşturan birinci kelime *beri*'nin Eski Türkçeden bu yana "buraya, bu yöne, -den bu yana" anlamlarında hem zarf hem de çekim edatı olarak kullanıldığı bilinmektedir. Kelimenin kökeniyle ilgili Clauson, *berdin*, *bergerü*, *berye* örneklerinden hareketle, farazi *ber kökü üzerine +*rü* yön gösterme ekinin getirildiğini öne sürmüştür (355). Tietze ise bu hususta çeşitli görüşlere dikkat çekerek birinci hecenin teklik birinci kişi zamiri *ben* veya işaret zamiri *bo/bu* ile ilişkili olabileceğini, ikinci hecenin ise +*rı*/*ru* yön gösterme eki olduğunu belirtmiştir (666). Eski Türkçe döneminde *añaru* ~ *ıñaru* ~ *ınaru* şeklinde tanıklanan ikinci kelime *anarı*~*añarı* ise *ol* zamirinin çekimli şekli olan *an'dan sonra yön gösterme eki getirilmesiyle oluşmuştur (Clauson 190). Marcel Erdal da *ınaru* (<*ın*+*aru*<*ın*+*garu*) "öteye, ileriye" için; Ön Türkçede bir **ı(n)* zamirinin olduğu ve bu *ın zamirinin Eski Türkçe *ınça* "o şekilde", *ınçıp* "o hâlde", *ıntın* "o taraftaki", *ıñaru* "o tarafa, ileriye doğru", Klasik Moğolcada *inu*, *inagşı* gibi sözcüklerde görüldüğü açıklamasını yapmıştır (266). Bu *añaru* kelimesi ve değişkeleri ölçünlü Türkiye Türkçesinde kullanılmamaktadır. Ancak ağızlarda *anarı* "1. itibaren, -den beri (yer ve zaman hakkında) 2. -den doğru, yönünden, tarafından 3. dolay, ötürü 4. karşı taraf, karşı yaka 5. öteye, öte taraf, öte 6. ters, aksi 7. ayrı" (DS I 252); *anır* "yön, taraf" (DS I 269); *añırı* "itibaren, -den beri (yer ve zaman hakkında)" (DS I 270); *a:rı~a:ri* "-e doğru" (DS I 313) değişkeleriyle yaygın bir şekilde yaşamaktadır.

Tarihî dönemlerde *berü añarı* şeklinde bir ikileme tanıklanamamıştır. Bu ikilemenin Eski Uygur Türkçesi döneminde tespit edilen *ınaru berü* "öteye beriye" (Şen 112; Can 97) ikilemesiyle ilişkili olduğu açıktır. İkilemeler kalıplaşmış kelime gruplarıdır. Grubu oluşturan unsurlar belirli bir sırayla birbirine bağlıdır. Zaman içinde de unsurların yeri değişmez (Hatiboğlu 15). Ancak henüz kalıplaşma aşamasında olanlarda unsurların yer değiştirmiş biçimleri görülebilir. Nitekim bu durumun Eski Uygur Türkçesi döneminde örnekleri tespit edilmiştir: *köñül bilig* "akıl, şuur" ~ *bilig köñül* "akıl, şuur", *sevinç ögrünç* 'sevinç, nese' ~ *ögrünç sevinç* 'sevinç,

nese', *erksin- ilen-* 'güçlenmek, hükmetmek' ~ *ilen- erksin-* 'hükmetmek, güçlenmek" vb. (Can 82). *Inaru berü* ile ilişkili bir ikileme ölçünlü dilde kullanılmamaktadır. Ancak ağızlarda dikkat çekici bir şekilde yine karşıt anlamlı bir ikilemeden meydana gelen *öteberi* ile yakın anlamlı olarak *aşarı beri* ve değişkeleri mevcuttur. *Anaberi~aşaraberi~anar banar~anarberi~anarbeti~anarı beneri~aşarı beşeri~anarı beniri~anarı beri~aşerberi~aşerbeti* "1. ufak tefek, öteberi, sandık eşyası, 2. yemiş çeşitleri, 3. sebze" anlamlarıyla *Aydın, Balıkesir, Bursa, Isparta, Manisa, Muğla, Denizli, İzmir* yörelerinde tespit edilmiştir (DS I 244 ve 252-253). Ayrıca *Kâmûs-ı Türki*'de *aşarı* maddesi içinde *aşarı beşeri* "öteberi" mevcuttur (Şemseddin Sami 43). *Aşarı beri* ikilemesi *bereşarı* ile hemen hemen aynı coğrafyada kullanılmaktadır. Bu ikilemelerde kelimelerin yer değiştirmesine bağlı olarak anlamları da değişmiştir. Bu anlam farklılığının ikilemelerdeki diziliş kalıplaşmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Bereşarı kelimesinin karşıt anlamlı bir ikilemeden oluştuğu yukarıda belirtilmiştir. Öne sürülen bu görüşü anlamsal olarak da desteklemek gerekmektedir. Karşıt anlamlı ikilemelerle ilgili olarak Mehmet Ali Ağakay "Mecaz yoluyla yeni bir kavram yaratmaya, iki karşıt kavramı uzlaştırıp iki kutuplu bir düşünce anlatmaya ya da iki ihtimali karşılaştırıp ikircillik meydana getirmeye yarar." demiştir (104). Bu hususta Vecihe Hatiboğlu ise karşıt anlamlı kelimelerin yan yana ikileme olarak kullanılmasıyla açıklanmak istenen kavramın sınırlarının belirtildiğini söylemiştir (59).

Sınırlar belirtilirken bazen ikilemelerdeki iki karşıt kavram arasındaki her şey dâhil edilir. Örneğin *aşağı yukarı* ikilemesinin anlamı "1. bir baştan bir başa, 2. tama yakın, yaklaşık olarak" şeklindedir. Burada anlamdan anlaşılacağı üzere anlatılmak istenen kavram, durum veya nesnenin başlangıç ve bitiş noktalarının sınırı çizilmiştir. Bazı karşıt anlamlı ikilemelerde ise anlatılmak istenen, iki karşıt kavramın ortasında bulunmaktadır ve ortalama anlamı vermektedir. Bu açıklamaya da *iyi kötü* "ne iyi ne kötü, orta derecede" örneği verilebilir.

Yukarıda *aşarı beri* ve *beri aşarı* ikilemelerine bu açıdan yaklaşıldığında *aşarı beri* "öteberi, ufak tefek şeyler, sandık eşyası" anlamlarından dolayı iki zıt kavram arasında her şeyi kapsadığı söylenebilir. Nitekim bu ikilemeyle aynı yapı ve anlamda olan *öteberi* "önemsiz, ufak tefek şeyler" birleşik kelimesinin anlam gelişimine bakıldığında *öte* ve *beri* arasındaki ufak tefek önemsiz şeyler de dâhil her şey anlamından hareketle *ufak tefek, önemsiz şeyler* anlamlarının geliştiği düşünülmektedir. *Berenarı* kelimesinin *Derleme Sözlüğü*'nde anlamları "şöyle böyle, orta derecede, az çok, oldukça, biraz, üstünkörü" şeklinde verilse de bir sonraki bölümdeki örnek cümlelerde de görüleceği üzere birleşik kelimenin en bariz anlamı "ne iyi

ne kötü, şöyle böyle, orta hâlli” şeklindedir. Yani karşıt anlamlı ikilemelerde görülebilen ortalama anlamı vardır.

Manisa ağızlarında kullanılan *belenarı* değişkesi üzerine yapılan bir çalışmada bu yapının yine iki ögeden oluştuğu vurgulanmıştır. Çalışmada birinci öge *belin* “*korkmuş, ürkmüş, şaşırmış, afallamış, şaşkınlıkla karışık korku duymuş*” anlamlarını ifade eden bir durum olduğu, ikinci ögesinin de *arığ* “*yorulmuş, bitap ve bizar olmuş*” anlamlarını ifade eden ikinci bir durum olduğu belirtilmiştir. Anlamsal gelişim olarak da “*Bir şeyi istendiği ölçülerde yapamama, doğal güdülerin dürtüsü ve (heyecan, şaşkınlık) karşı karşıya kalınan fiziksel bir bitkinlik ev yorgunluktan dolayı tekmi bir görüntü verememe durumu ‘belin arığ’ ifadesinde kendisini bulmuş ve bu da bir işi bir eylemi, bir gerekliliği yeterince yerine getirememeye, yapamamanın adı olmuştur.*” açıklaması yapılmıştır. Devamında *belin* ve *arığ* kelimelerinin eş olmasa bile yakın anlamlı olduğu dile getirilmiştir (İlker 345).

Berenarı kelimesi için *Osmanlıcadan Türkçeye Söz Karşılıkları Tarama Dergisi*’nde önemli bir kayıt tespit edilmiştir. Bu eserde *mehmaemken* kelimesinin Türkçe karşılıkları verilirken birinci anlama *berenarı* kaydı düşülmüştür. *Berenarı*’nın yanına parantez için *anariberi*’nin şöyle böyle maklubu (tersine çevrilmiş) açıklaması yapılmıştır. *Mehmaemken* kelimesi için ayrıca ikinci anlam için *olabildiğince*, üçüncü anlam içinse *olurunca* kaydı düşülmüştür (c. I 500). Aynı çalışmanın ikinci cildinde *berenarın* şekli de mevcuttur ve anlamı *takriben* olarak verilmiştir (c. II 906).

3. *Berenarı* Kelimesinin Türkiye Türkçesi Ağızlarından Derlenmiş Bağlamsal Örnekleri ve Anlamları

Berenarı kelimesinin anlamsal sınırlarını daha iyi tespit edebilmek için, kelimenin bağlam içinde kullanımlarını görmek gerekmektedir. Bu sebeple, Türkiye Türkçesi ağızları üzerine hazırlanmış iki yüz üç lisansüstü tez ve kitap taranmıştır². Taramalar neticesinde *berenarı* ile ilgili tespit edilen bağlamlar ve bağlamlardan hareketle kelimeye verilen anlamlar aşağıda gösterilmiştir. Ayrıca kelimenin derleme yeri il, ilçe ve mahalle sırası ile verilmiştir.

Örnek cümlelerin alındığı çalışmaların hepsinde farklı farklı çeviri yazı işaretlerinin kullanıldığı görülmüştür. Bu çalışmada fonem değeri olmadığını düşündüğümüz çeviri yazı işaretleri göz ardı edilmiştir. Çeşitli çalışmalardan alınan metinleri ortak çeviri yazıyla yansıtılabilmek için sadece aşağıdaki işaretler kullanılmıştır:

² Taranan lisansüstü tez ve kitapların listesi kaynakçadan hemen önce verilmiştir.

é	Kapalı /e/ ünlüsü
ŋ	Damak /n/’si
˘	Ulama işareti
˘	İkiz ünlü işareti
:	Uzunluk İşareti

beraŋarı

Derleme yeri *Denizli- Çal ilçesi Kabalar mahallesi*

Anlamı şöyle böyle, az çok

*So:ra so:ra o da. Yani Hasan Ali çıkınca e tabi ben bö:yün varın yarın yoğun. Ona eresil “Yav şu sazi bari al.” Dëmiye başladı. O da **beraŋarı** o zımanna: çalıyordu. So:ra so:ra o da şey ëtdi gitdi. (Kayılan 175)*

bereŋarı

Derleme yeri *Aydın -Merkez Kenker mahallesi*

Anlamı ne iyi ne kötü, orta hâlli

*Dë:le:.. Në ëdiyoŋ, në ëden, bëleŋarı ıšte. Hu:du çamaşı: yudum, se:dim, bekmezi ıdiyoz da ona **bereŋarı** çi:nedim çi:nedim dökdiim he-men, Ö:lü incilimedim dë:rız ga:ri bekmez ëtdi:mızde. (Yapıcı 454)*

Derleme yeri *Aydın- Nazilli ilçesi Sinekçiler mahallesi*

Anlamı iyi kötü, şöyle böyle

*O:dan alkol teda:visi yapıla:.. Ondan bö:lü bu gıda: **bereŋarı** ka:kık ıšte. Birez birez hö:lü kendimizi gezdiriyoz ö:le. (Yapıcı 528)*

Derleme yeri *Aydın - Germencik ilçesi Dampınarı mahallesi*

Anlamı şöyle böyle, orta hâlli

Olumsuz yüklem olarak kullanıldığı zaman “güzel” anlamı vermektedir.

*Güze: de dë:rız de. Güze: de dë:rız de ıšte güze: demeyiz de **bereŋarı** deyil deriz. (Yapıcı 793)*

Derleme yeri *Eskişehir- Seyitgazi ilçesi Çukurağıl mahallesi*

Anlamı iyi kötü, biraz

*He: he:.. Biliyom, **bereŋarı** biliyom onu da. (Doğru 619)*

Derleme yeri *Eskişehir- Odunpazarı ilçesi Avdan mahallesi*

Anlamı az çok, biraz

Bilemiyon *ê:ce. Ê:ce bilemiyon. Bereñarı şö:le duttura duttura oku:yon.* (Doğru 555)

Derleme yeri *İzmir'in Bayındır ilçesi Yusuf lu mahallesi*

Anlamı *eskiye göre biraz daha iyi*

Gışın işe: oldu bi yo:, alçıldı durdu om beş gün bi yo:. Allah ra:ziye ossun. Bu böyün, bu iki gündür açık bi bereñarı. Bunu gayılım ben ga:ri. (Pehlivan 694)

Derleme yeri *İzmir-Bayındır ilçesi Kızıloba mahallesi*

Anlamı *ne iyi ne kötü, orta hâlli*

Sidii gidesie gadan şırhdın da eyden sıkdın mudı, çapıt yumşak olu:, yara etmez. Ö:le bereñarı sika:sañ, çapıt katı olu:, yara eder. Çok sıkcasıñ, suyu galmayasıa, sulu gurudu mu katı olu: çapıt. (Pehlivan 598)

Derleme yeri *Konya- Hadim ilçesi Sarnıç mahallesi*

Anlamı *şöyle böyle, biraz*

Döğün oldu: yog ki. Tabi bereñarı genşler göşdü vardı getdi. Ondan sonracı:ma işde galan bi garı goca gayrı. (Duran 248)

Derleme yeri *Manisa-Sarıgöl ilçesi Afşar mahallesi*

Anlamı *az çok, şöyle böyle*

Dö:t ta:ni o:lanıñ dö:dün dü düüñ étdik nişan étdik hepsine bir. Aşınnan émeinnen ö:lü bereñarı deyil. (Demir 439).

Derleme yeri *Manisa-Sarıgöl ilçesi Emcelli mahallesi*

Anlamı *iyi kötü, idare edecek kadar*

Sünet olurdu. Sünet bö:le karyolu ötüşü alceñ év boyuceñ düzen mi gurceñ nê:đi düzen tagat. Bereñarı kireş siveyan bi kireş sıva: nası biliyoñ mu, aha bu éviñ öñü gibi yazılı hö:lü düün sünet oludu. (Demir 471)

Derleme yeri *Manisa-Sarıgöl ilçesi Dindarlı mahallesi*

Anlamı *iyi kötü, orta hâlli*

Oturupdurun aha hurla:da. Bereñarıcıyın aha. Hurla:da depindiyip yöriyün. Bazı horu oturuyun, bazı ho:rdu oturuka vakit geçiriyon. (Demir 597)

bereñarı:

Derleme yeri *Afyonkarahisar-Sultandağı ilçesi-merkez*

Anlamı iyi kötü, şöyle böyle

Çünkü yü:z, iki yüz yetmiş iki dene e:v göşdü. Belediyede a:zayıdım ya:ni. Ondan biliyom. İşde **bereña:ri**: bi şey yapıdılar. (Şenyiğit 316)

bereña:ri

Derleme yeri Aydın- İncirliova ilçesi İsafakular mahallesi

Anlamı şöyle böyle. Bu örneklerde kelimenin zarf olarak olumsuz fiillerle kullanımı dikkat çekmektedir. Bu kelimenin kullanıldığı yörelerdeki bir durumun çok güzel olduğunu belirtmek için **bereña:ri** +*olumsuz çekimli fiil* yapısı dikkat çekicidir.

İnci: de:şi:meyi kitdik. Üzüm de:şi:meyi kitdik veya: toplumeyi kitdik. **Bereña:ri** dı ommadı ga:ri. Bi güze: oldu, **bereña:ri** ommadı dëyo:z. Hani ta: güze dëmeniñ annamı **bereña:ri** dëmek tã güze dëmek. (Yapıcı 467)

Bereña:ri ommamış ga:ri çok güze: ommuş. **Bereña:ri** ommamış dë:riz. Ha:riki ommuş diye:riz ta: incesi deriz. (Yapıcı 467).

Derleme yeri Aydın-Çine ilçesi Tatarmemişler mahallesi

Anlamı şöyle böyle, ne iyi ne kötü

Ha: **bereña:ri** dë:riz. Onu biliriz işte. “Nahalsıñ, éyi misin? **Bereña:ri** şükür, **bereña:ri**. (Yapıcı 597)

Derleme yeri Aydın- Koçanlı ilçesi Mersinbeleni mahallesi

Anlamı şöyle böyle, eskiye göre biraz daha iyi

Hinci aççık **bereña:riyın**. Isca:nan va:dı ondan mı berena:riyın, havıla: soğuyasıy gine mi çökcen bilme:n. (Yapıcı 756)

Derleme yeri Eskişehir-İnönü ilçesinin Dereyalak mahallesi

Anlamı az çok, biraz

Ben yedi sekiz deneke peynir alırdım, kendi şeylerimden, ineglerimden, goyunnarımdan. Goca gazana devirisin südü. İldırsın, **bereña:ri**. Undan ke:ri peyniriñ suyunu goyarsın, hateşin gıyısına gorsun. (Doğru 656)

Derleme yeri Eskişehir-Odunpazarı ilçesi Avdan mahallesi

Anlamı ne az ne çok, orta hâlli

Keseriz, makarnamızı da keseriz aynı unu da. Bi dene burda şe ga-dın vadır. U: pişiriveri. **Bereña:ri** şöle bişiriz. Undan so:na keseriz unu da aynı yumurtasını guyarız keseriz. (Doğru 556)

Derleme yeri *İzmir'in Bayındır ilçesi Yeşilova mahallesi*

Anlamı *iyi kötü, az çok*

*Yiyemiyomuş kimisiniñ. Başdan savma édiyola:. Kimisi de hani vakit gelive:sé yisem dermiş sır'maç, güzel e'me' gatiyola:. Ö:le bi **bereğa:rı** başdan savma olannara, çocuya surla:ñ başını gor, evine garısına e'me' sö:lemeye geli:. (Pehlivan 686)*

Derleme yeri *İzmir-Bayındır ilçesi Ergenli Mahallesi*

Anlamı *şöyle böyle, biraz*

*O da'lı mayanıñ içini dora:rın, eme:ñ içine sa:de su. Da'lı maya südüniü **bereğa:rı** yuduveri:, su ga:ri meydanı çıka:, yini: mi o!: (Pehlivan 473)*

Derleme yeri *Manisa-Kula ilçesi Ayazören Mahallesi*

Anlamı *az çok, şöyle böyle*

*Buralıyın. **Bereğa:rı** va:. Aynı eñişbe:lik işi, va:r. (Kaya 369).*

Derleme yeri *Afyonkarahisar-Sinanpaşa ilçesi Karacaören Mahallesi*

Anlamı *şöyle böyle, orta hâlli*

*Bi ya:mur yağıyo, şuraya **bereğa:rı** bi fazla yağdı mı sel geliyo şurdan ne varışa yıkiyo, süpürüyo, götürüyo. (Zeybek 335)*

Derleme yeri *Afyonkarahisar-Sinanpaşa ilçesi Karacaören Mahallesi*

Anlamı *iyi kötü, orta hâlli*

*Almanya'ya kitdim. ... Dört sene çalışdım. Onnan so:na geri geldim. **Bereğa:rı** bi ev yapdım işde. (Zeybek 337)*

bereğa:rı

Derleme yeri *İzmir-Bayındır ilçesi Çenikler Mahallesi*

Anlamı *şöyle böyle, az çok*

*Evlē:ñ içinde ikişe: gişi, bire: gişi. Yaşlıla: va:, gocamışla: va:. Bi biz varız **bereğarı** işde. (Pehlivan 411)*

Derleme yeri *İzmir-Bayındır ilçesi Çenikler Mahallesi*

Anlamı *şöyle böyle, az çok*

A:şamnan gızla: oynası: kını çıktınna. Hö:le evde bereña:rı çala: dümbek, ondan so:na teyibilen oyna:la:. (Pehlivan 404)

berıña:ri

Derleme yeri *Afyonkarahisar'ın Sinanpaşa ilçesi Garipçe Mahallesi*

Anlamı *az çok, şöyle böyle*

*Gaynadımınen peynir olur mu çiğ çala:dık. A:çık ıldırđık **berıña:ri** dutcek gadak. Mayayı dōke:ken örte:dik, o kerpiç gibi duta:di.* (Zeybek 315).

bereñara

Derleme yeri *Aydın merkez Kuyucular Mahallesi*

Anlamı *ne iyi ne kötü*

*Az ca:hil okulu açıldı ya. Az kitdim o zaman ben. İşti **bereñara** bö:lü le:faları filan okuyon. Okuyon gine. **Bereñara**, ça:t pa:t okuyoz. **Bereñari** okuyo:n onnara.* (Yapıcı 469)

Derleme yeri *Afyonkarahisar-Sinanpaşa ilçesi Çatkuyu mahalles*

Anlamı *şöyle böyle, orta hâlli*

*Elimden dutan yok, O:le bi güreşirdim emme. Şindi ha:la: da me-sela: **bereñara** gençleri yıkabilirin.* (Zeybek .259)

bèreña:re

Derleme yeri *Aydın-Bozdoğan ilçesi Koyuncular Mahallesi*

Anlamı *orta hâlli, kötü duruma göre biraz daha iyi*

***Bèreña:reyin.** Aççığ éyiyin dè:rız. Aççığ bèreña:reyiz dè:rız.* (Yapıcı 596)

berenari

Derleme yeri *Eskişehir-İnönü ilçesinin Dereyalak Mahallesi*

Anlamı *az çok, biraz*

*Yimez. Benim gıs sati yime:di. Bi şe:y beyenmezdi eñ güççük gızım. Öle varız gurban keselle: işe:le bir da ele: kövte kövte olursa sucug olursa acıg unnarı **berenari** yirler.* (Doğru 424)

Derleme yeri *Eskişehir-İnönü ilçesi Avdan Mahallesi*

Anlamı *ne az ne çok*

Saş va bö:le saç. A:İtına sama:n atar. Bi bi yannı, çeviri bi bi ya:nını, hana berenarı şö:le çi: yapmeyiz da. (Doğru 556)

berena:rı

Derleme yeri *İzmir-Bayındır ilçesi Hisarlık Mahallesi*

Anlamı *şöyle böyle, az çok*

A:şamını bi daa toplantıyla:dı aynı isanna: oraye. Gece düünü oluyo:. Gündüz düünü şindi o du kakdı ga:ri. Azık misa:fırle: gö:sün deye, şindi berena:rı oynadan oynadıyo:., oynatmıyan onu du yapmıyor. (Pehlivan 507)

beleñarı

Derleme yeri *Manisa*

Anlamı *şöyle böyle, sıradan*

Ebem sıralandı, bö:le beleñarı kimseye selam ve:mezdi.

Ö:le aldım beleñarı, yo:sa çarpılcem bi tarafa. (İlker 1213)

beleña:rı

Derleme yeri *Denizli-Güney ilçesi, Cindere mahallesi*

Anlamı *şöyle böyle, bi nebze daha iyi*

Onu öyle gayırık gızımıñ birini gelin etdim. O da ordan dellendi geldi. Hastalandı işde, dokdurlara, hocalara goşa:ka beleña:rı etdik. (İyi mi şimdi?) Acık başını avıdıyo işde. (Manav 176)

Derleme yeri *Denizli-Güney ilçesi, Ortaçeşme mahallesi*

Anlamı *şöyle böyle, ne iyi ne kötü*

Bina:sı va:dır beleña:rı topraklı şey. Hep toprak evdi güney, goca kaza: hep toprak ev idi. (Manav 542)

bèleña:rı

Derleme yeri *Aydın -Merkez Kenker mahallesi*

Anlamı *ne iyi ne kötü, orta hâlli*

Dê:le:.. Nê ediyon, nê eden, beleñarı işte. Hu:du çamaşı: yudum, se:dim, bekmezi ediyoz da ona bereñarı çi:nedim çi:nedim dökdiüm he-men, Ö:lü incilimedim dê:rız ga:ri bekmez etdi:mizde. (Yapıcı 454)

belina:rı

Derleme yeri *Afyon-Bolvadin ilçesi Kurucuova Mahallesi*

Anlamı *ne iyi ne kötü, orta hâlli*³

Biz da: gocaman olasıya sara:rdık toprağı: He: ısıdırıs belina:rı, he: ısıdırıs belina:rı. Eliji şö:le gorsunj üsdüne yakmıya yakmıya, duzu şö:le ekeris. (Solmaz 175)

4. Sonuç

Berenarı kelimesinin *Derleme Sözlüğü*'nde *berenarı, bereñarı, berēñarı, becenarı, belanarı, belenağrı, beleñarı, benağrı, benarı:, benenağrı, beñerarı, beragarı, bereğarı, beranara, berenağrı, bereñara, berenaran, berenarın, bireñarı* şeklinde on dokuz farklı değişkesi mevcuttur. Taranan çalışmalarda *berenarı* kelimesinin *beleña:rı, bêleña:rı, beleñarı, belina:rı, berañarı, berena:rı, berenarı, bêreña:re, bereña:rı, bereñara, bereñarı, bereñarı:, bereñga:rı, beriña:ri* şeklinde on dört değişkesi tespit edilmiştir. *Beleña:rı, bêleña:rı, belina:rı, berañarı, berena:rı, bêreña:re, bereña:rı, bereñara, bereñarı:, bereñga:rı, beriña:ri* şekilleri *Derleme Sözlüğü*'nde yoktur.

Derleme Sözlüğü'nde kelimenin *Afyon, Uşak, Kütahya, Manisa, Bilecik, Bursa, Burdur, Aydın, Eskişehir, Konya, Ankara, İzmir, Niğde, Çanakkale, Muğla, Samsun* illerini kapsayan oldukça geniş bir alandan kaydedildiği görülmüştür. Taranan çalışmalarda bu kelime daha dar bir alanda tespit edilmiştir. Bir kelimenin derlenen metinlerde geçmemesi onun o yöre ağızlarında kullanılmadığı anlamına gelmez. Nitekim Kütahya'nın Emet ilçesi ağızı üzerine yapılan bir yüksek lisans tezinde *berenarı* ve değişkelerine rastlanmamıştır. Ancak Kütahya'yla ilgili kendi derlemelerimizi yaparken Emet ve Tavşanlı ilçelerinde 60 yaşın üzerindeki kaynak kişilerin bu kelimeyi yaygın bir şekilde kullandıkları görülmüştür. Kelimenin Ege bölgesinde yoğun olarak kullanıldığı söylenebilir.

Berenarı kelimesi *Derleme Sözlüğü*'nde *şöyle böyle, orta derecede, az çok, oldukça, biraz, üstünkörü* anlamlarıyla kayıtlıdır. Taranan metinlerde tespit edilen anlamları şu şekildedir: *az çok, biraz, şöyle böyle, eskiye göre biraz daha iyi, iyi kötü, az çok, iyi kötü, idare edecek kadar, orta hâlli, ne az ne çok, ne iyi ne kötü, kötü duruma göre biraz daha iyi, bi nebze daha iyi, sıradan.*

Berenarı'nın köken olarak iki karşıt anlamlı kelimedenden oluşan bir ikilemeden (*beri anarı*) geliştiği düşünülmektedir. Taranan bazı çalışmalarda kelime *berēñarı* şeklinde yanlış bölünmüştür.

³ Metnin sözlük bölümünde *belina:rı* kelimesinin anlamı “öbür taraftan” şeklinde verilmiştir (bk. Solmaz 274).

Anlam açısından temsil ettiği ikileme türünün özelliklerini yansıtmaktadır. Karşıt anlamlı kelimeler, ikileme oluşturduğu zaman iki karşıt kavram arasındaki sınırları belirtir. Bu sınırlar bazen iki kavram arasındaki her şeyi kapsar bazen de iki kavram ortasındaki bir yeri işaret eder. *Berenarı* ikilemesinin tespit edilen anlamlarına bakıldığı zaman ağırlıklı olarak *ortalama* anlamı ön plana çıkmaktadır.

Bu kelime olumsuz yüklem veya olumsuz yüklemli niteleyen bir zarf olarak kullanıldığında ortalama anlamının bir hayli üzerinde bir kavramı ifade etmektedir.

Aşağıdaki örneklerde *berenarı* kelimesinin olumlu ve olumsuz ifadelerle kullanımında ortaya çıkan anlamsal farklılıklar gösterilmeye çalışılmıştır:

-*Dün yağmur yağdı mı?*

-*Ağaçların susuzluğunu alacak kadar **berenarı yağdı**, geçti. (Ne az ne çok, ortalama)*

-*Dün yağmur yağdı mı?*

-*Hem de nasıl! **Berenarı yağmadı**, ortalığı sel götürdü. (Çok fazla, ortalamanın üzerinde)*

5. Taranan Kitap ve Lisansüstü Tezler

Kitaplar: Ahmet Bican Ercilasun, *Kars İli Ağızları*, 2002; Ahmet Buran, *Keban, Baskil ve Ağın Yöresi Ağızları*, 1997; Ali Akar, *Muğla ve Yöresi Ağızları*, 2013; Ayşe İlker, *Manisa İli Ağızları*, 2018; Cemil Gülseren, *Malatya İli Ağızları*, 2000; Efrasiyap Gemalmaz, *Erzurum İli Ağızları*, 1995; Emin Kalay, *Edirne İli Ağızları*, 1998; Emine Atmaca, *Korkuteli ve Yöresi Ağızları*, 2017; Ergün Acar, *Kastamonu Yöresi Söz Varlığı*, 2015, Ergün Acar, *Sinop Yöresi Söz Varlığı*, 2017, Erol Öztürk, *Silifke'de Mut'taki Sarıkeçili Bahşiş Yörüklüğü Ağzı*, 2009; Faruk Yıldırım, *Adana ve Osmaniye İli Ağızları*, 2006; Fatih Numan Küçükbalı, *Antalya Gazipaşa İlçesi Ağızları*, 2020; Gülseren Tor, *Mersin Ağzı Sözlüğü*, 2004; Gürer Gülsevin, *Uşak İli Ağızları*, 2002; Hakan Akça, *Ankara İli Ağızları*, 2012; İsmail Sökmen, *Bismil Türkmen Ağzı*, 2011; Mehmet Aydın, *Aybastı Ağzı*, 2002; Muharrem Özden vd., *Trakya Ağızları Sözlüğü*, 2018; Mukim Sağır, *Erzincan ve Yöresi Ağızları*, 1995; Münir Erten, *Diyarbakır Ağzı*, 2015; Necati Demir, *Ordu İli ve Yöresi Ağızları*, 2000; Necati Demir, *Trabzon ve Yöresi Ağızları*, 2006; Osman Yıldız, *Isparta Merkez Ağzı*, 2002; Saadettin Özçelik, *Urfa Merkez Ağzı*, 1997; Tuncer Gülensoy, *Kütahya ve Yöresi Ağızları*, 1988; Zikri Turan, *Artvin İli Yusufeli İlçesi Uşum Köyü Ağzı*, 2006.

Lisansüstü Tezler: Abdullah Kök, *Oğuzeli ve Yöresi Ağızları*, 1995; Adilet Gül Özgül, *Ladik (Samsun) Ağzı*, 2020; Adem Ümüt, *Yozgat Sorgun İlçesi Ağzı*, 2006; Ahmet Baskan, *Bismil Ağzı*, 2012; Ahmet Haşimi, *Kırıkkale İli Ağızları*, 2016; Ahmet Korkmazıyığıt, *Çayıralan ve Yöresi Ağızları*, 2010; Ali Demez, *Gölbası (Adıyaman) Ağzı*, 2013; Ali İhsan Yapıcı, *Aydın ve Yöresi Ağızları*, 2013; Ali

Osman Yalkın, *Atabey Ağzı*, 2013; Ali Şavklı, *Senirkent Ağzı*, 2015; Ali Yumurtacı, *Kütahya Pazarlar Ağzı*, 2012; Aslı Manav, *Denizli'nin Güney İlçesi Ağzı*, 2006; Asude Samsun, *Kocaeli İli Balkan Muhacir Ağızları*, 2018; Aylin Çakır, *İzmir İli Ödemiş-Kiraz-Beydağ İlçesi Ağızları*, 2018; Aysel Aydın, *Akseki (Antalya) Köyleri Ağzı*, 2019; Aysun Ordu, *Gülнар Ağzı*, 2019; Ayşe Abaz, *Çorum-İskilip ve Yöresi Ağızları*, 2004; Ayşe Tursun, *Akören Ağzı*, 2020; Ayşe Yıldırım, *Niğde İçmeli Kasabası Ağzı*, 2004; Bahtışen Karaşinik, *Silistre (Silistra) İli ve Yöresi Ağızları*, 2011; Betül Bilyaz, *Kocaeli Kandıra Ağzı*, 2019; Bilâl Uysal, *Dinar ve Evciler Yöresi Ağzı*, 2007; Birsen Doğar, *Lâpseki ve Yöresi Ağızları*, 2015; Burak Sözer, *Kadınhanı ve Çevresi Türkmen-Yörük Ağzı*, 2017; Burcu Gülbahar, *Uluborlu Ağzı*, 2010; Burcu; Gülbahar, *Uluborlu Ağzı*, 2010; Burhan Paçacıoğlu, *Sivas İlbeyli Ağzı*, 1987; Bülent Hünerli, *Kırklarelibabaeski Merkez İlçesi ve Köyleri Ağzı İncelemesi*, 2006; Büşra Uygunoğlu, *İzmir İlinin Tire İlçesi Ağzı*, 2018; Celal; Eryiğit, *Göhlhisar Ağzı*, 2014; Celâl Görgeç, *Manavgat ve Yöresi Ağızları*, 2020; Cem Bircan Olcay, *Malatya Arapgir Ağzı*, 2014; Cihan Gürel, *Dulkadirli Köyleri Ağzı*, 2011; Çizel Gök, *Gümüşhane İli Kale Köyü ve Civarı Köylerinin Ağzı İncelemesi*, 2019; Demet Şen Gür, *Edirne İli Süloğlu İlçesi Ağzı*, 2020; Deniz Altındış, *Kayseri İli Gömürgen Kasabası Ağzı*, 2004; Dilek Atıcı, *Koççaz Ağzı*, 2016; Dilek Öztürk, *Kütahya Emet Yöresi Ağzı*, 2008; Döne Elbir, *Eğirdir ve Yöresi Ağızları*, 2011; Ebru Sarıahmet, *Rize Çamlıhemşin Ağzı*, 2018; Ebru Silahşör, *Amasya Merkez Ağzı*, 2011; Elif Başer, *Kırkkale İli Ağızları*, 2014; Elif İçer, *Sivas İli Yıldızeli İlçesi Ağzı*, 2010; Elvan Maral Demirci, *Kütahya Şaphane Ağzı*, 2019; Emine Soyyiğit, *Karkamış Ağzı*, 2012; Engin; Gökçür, *Van Gölü Havzası Ağızları*, 2012; Engin Gökçür, *Van Merkez Köyleri Ağzı*, 2006; Engin Kavak, *Tefenni Ağzı*, 2019; Erdoğan Özdil, *Silivri Ağzı*, 2019; Eren Ünlü, *Gümüşhane İli Şiran ve Köse İlçeleri Ağızları*, 2015; Ergül Ünal, *Reşadiye ve Yöresi Ağızları*, 2010; Ergün Acar, *Kastamonu Merkez İlçe ve Köyleri Ağzı*, 2008; Ergün Acar, *Kastamonu ve Yöresi Ağızları*, 2012; Erhan Solmaz, *Bolvadin, Çay ve Çobanlar Ağzı*, 2007; Ersan Dülger, *Banaz İlçesi Ağzı*, 2007; Esra Gülin Günay, *Adıyaman-Merkez, Kâhta, Gerger, Samsat Yöresi Ağzı*, 2008; Esra Kirik, *Kahramanmaraş Merkez İlçe Ağzı*, 2011; Esra Kulle Çoban, *Elmalı ve Yöresi Ağızları*, 2012; Esra Merve Gümüş, *Sinop İli Ayancık İlçesi Ağzı*, 2017; Fadime Polat, *Şavşat ve Yöresi Ağızları*, 2000; Fatih Acer, *Yerköy ve Yöresi Ağızları*, 2003; Fatih Doğru, *Eskişehir İli Manav Ağızları*, 2017; Fatih Kaya, *Balâ İlçesi Ağzı*, 2004; Fatih Kemik, *Alaçam (Samsun) Ağzı*, 2019; Fatih Örnekkol, *Emirdağ Ağzı*, 2006; Fatih Süleyman Zeybek, *Bayat Köyler Ağzı*, 2008; Fatma Ekici, *Kütahya Dumlupınar ve Yöresi Ağzı*, 2019; Fatma Gülşah Ekizoğlu, *Beyşehir ve Yöresi Ağızları*, 2018; Fatma Kayılan, *Çal ve Yöresi Ağızları*, 2018; Fatma Şahin, *Kadınhanı Ağzı*, 2018; Fatma Tezcan, *Şarkikaraağaç Ağzı*, 2019; Ferda Çanak, *Palu Merkez Ağzı*, 2019; Ferda Çanak, *Palu Merkez Ağzı*, 2019; Ferhat Erdoğan, *Şuhut ve Yöresi Ağızları*, 2007; Ferhat Ocak, *Çorum İli Mecitözü İlçesi Kuyucak Köyü Ağzı*, 2013; Feridun Tekin, *Kaman ve Yöresi Ağızları*, 1994; Göksel Sert, *Eskişehir İli Yörük Ağızları*, 2015; Gönül Erdem, *Anamur ve Yöresi Ağızları*, 2014; Gülay Kılınç, *Bolu İli Seben İlçesi Ağzı*, 2009; Gülcihan Pehlivan, *İzmir İli Bayındır İlçesi Ağzı*, 2019; Gülfiye Bülbül, *Balükesir Bigadiç Ağzı*, 2007; Gülşen Polat, *Cihanbeyli Ağızları*, 2019; Güner Dağdelen, *Eskipazar Ağzı*, 2011; Hafıza Şeyma Kocakerim, *Gaziantep Şahinbey Ağzı*, 2014;

Hakan Sartiken, *Gaziantep Merkez (Şahinbey-Şehitkâmil) Ağzı*, 2017; Hakkı Özkaya, *Kırklareli İli Ağzıları Söz Varlığı*, 2013; Hale Bozalan, *Bergama Merkez İlçe ve Köylerinde Yaşayan Yörüklerin Ağız İncelemesi*, 2008; Halil İbrahim Özden, *Arpaçbahşiş Kasabası (Mersin-Erdemli) Boynuinceli Yörükleri Ağzı*, 2014; Harun Ertürk, *Artvin İli Yusufeli İlçesi Demirkent (Erkinis) Köyü Ağzı*, 2015; Harun Zeybek, *Sinanpaşa Ağzı*, 2007; Hasan Bağcı, *Sarıcakaya Ağzı*, 1997; Hasan Galip, *Kırklareli İli Üsküp Beldesi Ağız İncelemeleri*, 2018; Hatice Akdağ Erdoğan, *Konya İli Kulu İlçesi Merkez ve Köyleri Ağzı*, 2021; Hayriye Güngör, *Tunceli İli Ağzıları*, 2017; Hüseyin Kahraman Mutlu, *Balıkesir İli Ağzıları*, 2008; Işıl Kanaç, *Denizli'nin Babadağ İlçesi Ağzı*, 2010; İdris Nebi Uysal, *Karaman İli Ağzıları ve Anadolu Ağzıları Arasındaki Yeri*, 2009; İhsan Kocamaz, *Konya İli, Taşkent İlçesi ve Köyleri Ağzı*, 2013; İmdat Demir, *Sarıgöl ve Yöresi Ağzıları*, 2012; İsmail Altunbıçak, *Birecik Ağzı*, 2015; İsmail, Kılıçer, *Yozgat ve Yöresi Ağzıları*, 1998; Kazım Çıracı, *Konya İli Karapınar İlçesi Ağzıları*, 2019; Kevser Yurtman, *Yayladağı Ağzı*, 2012; Keziban Guvci, *Kayseri-İncesu İlçesi Subaşı Köyü Ağzı*, 2004; Könül Şakirova, *Keçiborlu Ağzı*, 2019; Kübra Dilaver Yıldırım, *Bergama Yöresi Tahtacı ve Çepni Ağzıları*, 2013; Kübra Duran, *Konya'nın Hadim İlçesi Ağzı*, 2019; Leyla Ökruca, *Sivas İli Kangal İlçe Merkezi Sözlüğü*, 2011; Makbule Sebnî, *Kağızman Yerli Ağzı*, 2010; Mehmet Akif Ayvaz, *Sarız ve Yöresi Avşar Ağzı*, 2013; Mehmet Akif Ayvaz, *Sarız ve Yöresi Avşar Ağzı*, 2013; Mehmet Dursun Erdem, *Asarcık Ağzı*, 2001; Mehmet Gedizli, *Kavaklıdere ve Yöresi Ağzı*, 1999; Mehmet Oğuz Örnek, *Muş-Bulanık Çevresi Karapapak Ağzı*, 2011; Mehmet Yıldırım, *Ankara Beypazarı İlçesi Ağzı*, 2007; Mehmet Yılmaz, *İscehisar ve İhsaniye Ağzı*, 2006; Mehmet Yılmaz, *İscehisar ve İhsaniye Ağzı*, 2006; Melih Kaya, *Kula Köyleri Ağzı*, 2020; Merve Mutlu, *Lüleburgaz Ağzıları*, 2018; Mine Kılıç, *Kahramanmaraş Merkez Ağzı*, 2001; Muammer Doğan, *Aksaray ve Yöresi Ağzıları*, 2012; Muharrem Öçalın, *Sakarya İli Ağzıları*, 2004; Muharrem Özden, *Bilecik İli Ağız İncelemesi*, 2009; Murat Doğan, *Kovancılar Ağzı*, 2018; Murat Gök, *Osmaniye İli Ağzıları ve Söz Varlığı*, 2018; Mustafa Alan, *Hacılar Ağzı*, 2012; Mustafa Çeker, *Çumra Havalisi Yörükleri Ağzı*, 2015; Mustafa Tayşi, *Tavşanlı ve Yöresi Ağız İncelemeleri*, 2007; Mümin Ateş, *Ordu Ağzı Sözlüğü*, 2015; Nejla Yaşurgan, *Bitlis Merkez Ağzı*, 2019; Neşe Aydın, *Kütahya Altıntaş Yöresi Ağzı*, 2008; Nuran Kaplan, *Konya Derebucak İlçesi ve Çevresi Ağzıları Dil Özellikleri*, 2016; Oğuzhan Kaba, *Alanya Yöresi Söz Varlığı*, 2019; Ömer Güven, *Sivas İli Zara İlçesi Ağzı*, 2014; Önder Koruk, *Yusufeli Ağzı*, 2019; Özcan Yavaş, *Kütahya Aslanapa ve Yöresi Ağzı*, 2009; Özkan Aydoğdu, *Çankırı İli ve Yöresi Ağzıları*, 2011; Özlem Güzel, *Antalya İli Kumluca İlçesi ve Yöresi Ağzıları*, 2019; Özlem İlaslan, *Adana İli Yüreğir ve Yöresi Göçmen Ağzı*, 2005; Ramazan Bölük, *Serik (Antalya) Ağzı*, 2011; Rıza Gül, *Kilis Merkez ve Köyleri Ağzıları*, 1993; Rukiye Kabadayı, *Bayburt Demirözü İlçesi Ağzı: Cümle Yapısı*, 2014; Seçil Biber, *Kütahya Gediz ve Yöresi Ağzı*, 2010; Selma Demirel, *Mudurnu Ağzı*, 2009; Selma Demirel, *Mudurnu Ağzı*, 2009; Serdar Yazıcı, *Dörtöyl Ağzı*, 2006; Servet Ertekinoğlu, *Ahlat Ağzı*, 2015; Sevda Eratalay, *Alasehir Ağzı*, 2007; Sinan Koca, *Görece ve Yöresi Ağzıları*, 2015; Songul Erdoğan, *Niğde Merkez ve Bor İlçesi Ağzı*, 2012; Songül İlbaş, *Eskişehir İli Balkan Muhacir Ağzıları*, 2015; Şadiye Kayalar, *Dinar ve Yöresi Ağzıları*, 2003; Şahap Bulak, *Van Küresin Ağzı*, 2015; Şeyda Özmen, *Muş- Merkez Ağzı*, 2007; Şule Aksakal Avcı, *Yatağan İlçesi Ağzıları*, 2017; Şule Emirdar, *Aksu Ağzı*,

2019; Talat Dinar, *Başmakçı ve Dazkırı Ağzı*, 2006; Tamer Pektaş, *Gelendost Ağzı*, 2017; Tuğba Aygün, *Gönen Ağzı*, 2019; Tuncay Yaman, *Bulancağ ve Yöresi Ağzıları*, 2019; Tuncay Yaman, *Bulancağ ve Yöresi Ağzıları*, 2019; Turgut Erol, *Sütçüler Ağzı*, 2019; Türker Barış Bulduk, *Adıyaman İndere (Zey) Köyü Ağzı*, 2011; Uğur Sevinç, *Göynük Ağzı*, 2015; Uğur Sevinç, *Göynük Ağzı*, 2015; Ümit İlaslan, *Yozgat-Çandır Ağzı*, 2006; Ünal Yıldırım, *Ayrancı (Karaman) Yöresi Ağzıları*, 2007; Veli Savaş Yelok, *Divriği Merkez Ağzı*, 1999; Yakup Erbaşı, *Ardahan İli Damal İlçesi Ağzı*, 2019; Yavuz Şenyiğit, *Sultandağı Ağzı*, 2006; Yavuz Şenyiğit, *Sultandağı Ağzı*, 2006; Yusuf Dağcı, *Yahyalı (Kayseri) ve Yöresi Ağzıları*, 2012; Zehra Gümüştel, *Düzce İli Kaynaşlı İlçesi Yeniyurt ve Altunköy Köyleri Ağzıları*, 2019; Zeynep Şimşek Umaç, *Çepni Ağzı*, 2011; Zinnur Akgül, *Sinop İlinin Boyabat İlçesi Ağzı*, 2019; Züleyha Ak, *Adana İli Aladağ İlçesi Ağzı İncelemesi*, 2020.

KAYNAKLAR

- Ağakay, Mehmet Ali. "Türkçede Kelime Koşmaları." *TDAY Belleten*, no. 2, 1954, ss. 97-104.
- Can, Meltem. *Eski Uygur Türkçesinde İkillemeler*. 2010. Uludağ Ü, Yüksek lisans tezi.
- Clauson, Sir Gerard. *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish*. Oxford University Press, 1972.
- Demir, İmdat. *Sarıgöl ve Yöresi Ağzıları (İnceleme-Metinler-Sözlük)*. 2012. Erciyes Ü, Doktora tezi.
- Doğru, Fatih. *Eskişehir İli Manav Ağzıları*. 2017. Eskişehir Osmangazi Ü, Yüksek lisans tezi.
- Duran, Kübra. *Konya'nın Hadim İlçesi Ağzı*. 2019. Selçuk Ü, Yüksek lisans tezi.
- Erdal, Marcel. "Oğuz Türkçesinde ve Batı İranî Dillerde Öndamaksıl Ekleşme Sorunu." Çeviren Musa Salan, *Dil Araştırmaları Dergisi*, no. 13, 2013. ss. 259-272.
- Hatiboğlu, Vecihe. *Türk Dilinde İkilme*. Türk Dil Kurumu Yayınları, 1981.
- İlker, Ayşe. "Manisa Ağzındaki 'belenarı' Kelimesi Üzerine." *Manisa Şehri Bilgi Şöleni Bildiriler*, Emek Matbaacılık ve Yayıncılık, 2005, ss. 343-346.
- İlker, Ayşe. *Manisa İli Ağzıları*. Türk Dil Kurumu Yayınları, 2018.
- Kaya, Melih. *Kula Köyleri Ağzı*. 2020. Manisa Celal Bayar Ü, Yüksek lisans tezi.
- Kayılan, Fatma. *Çal ve Yöresi Ağzıları*. 2018. Muğla Sıtkı Koçman Ü, Yüksek lisans tezi.
- Manav, Aslı. *Denizli'nin Güney İlçesi (Fonetik-Morfoloji)*. 2006. Pamukkale Ü, Yüksek lisans tezi.
- Pehlivan, Gülcihan. *İzmir İli Bayındır İlçesi Ağzı*. 2019. Manisa Celal Bayar Ü, Doktora tezi.
- Solmaz, Erhan. *Bolvadin, Çay ve Çobanlar Ağzı*. 2007. Afyon Kocatepe Ü, Yüksek lisans tezi.

- Şemseddin Sami. *Kâmûs-ı Türkî*. Hazırlayan Hidayet Duyar ve Mevlüt Gülmez, Palet Yayınları, 2020.
- Şen, Serkan. *Eski Uygur Türkçesinde İkilemeler*. 2003. Ondokuz Mayıs Ü, Yüksek lisans tezi.
- Şenyiğit, Yavuz. *Sultandağı Ağzı*. 2006. Afyon Kocatepe Ü, Yüksek lisans tezi.
- Tietze, Andreas *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati*. 1. cilt, TÜBA Yayınları, 2016.
- Türk Dil Kurumu *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü*. 1. cilt, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2009.
- Türk Dili Tetkik Cemiyeti. *Osmanlıcadan Türkçeye Söz Karşılıkları Tarama Dergisi*. 1-2 cilt, Devlet Matbaası, 1934.
- Yapıcı, Ali İhsan Aydın ve Yöresi Ağızları. 2013. Muğla Sıtkı Koçman Ü, Doktora tezi.
- Zeybek, Harun. *Sinanpaşa Ağzı*. 2007. Afyon Kocatepe Ü, Yüksek lisans tezi

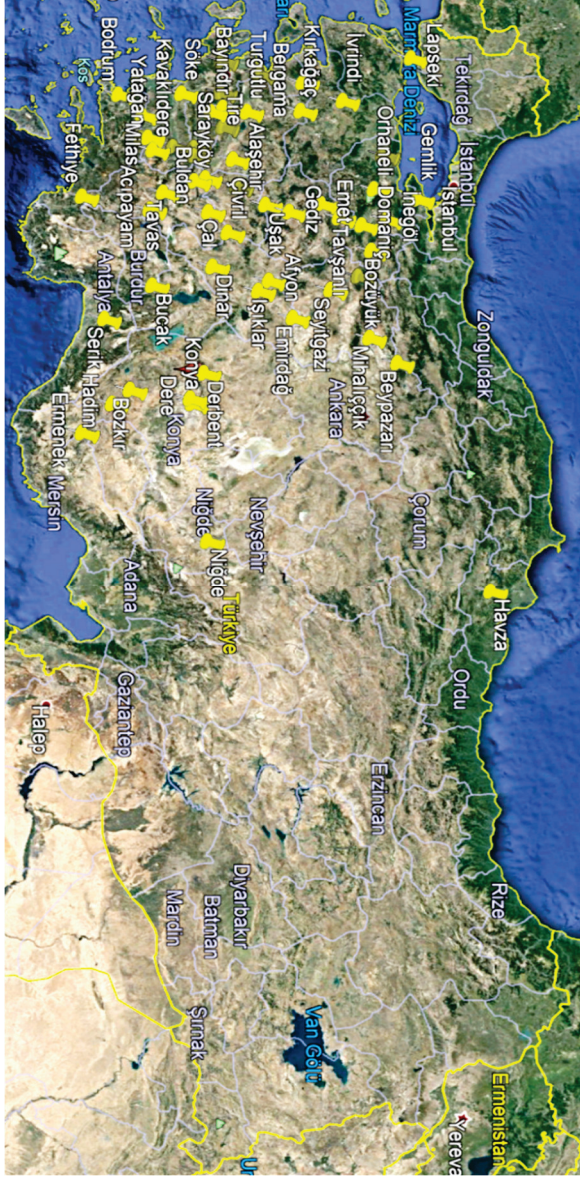
YAZARLARIN KATKI DÜZEYLERİ: Birinci Yazar %100.

ETİK KOMİTE ONAYI: Çalışmada etik kurul iznine gerek yoktur.

FİNANSAL DESTEK: Çalışmada finansal destek alınmamıştır.

ÇIKAR ÇATIŞMASI: Çalışmada potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

EK

Harita: *Derleme Sözlüğü'ne göre berenarı kelimesi ve değişkelerinin kullanıldığı yerler*